

ŞİMDİ SÖZ 3. BÜYÜK KONGREMİZİNDİR

Tüm Parti örgütleri, üye ve militanlarına,

Sizlere gönderdiğim 2.7.1980 günlü açıklamamda fikir ayrılıkları ve parti birliği sorununu ele almış, bu konudaki görüşlerimi bildirmiştim. Özetle demiştim ki, belli bir çerçeve içinde fikir ve görüş ayrışmaları normaldir, parti yaşam ve çalışmalarının canlılığının bir yan ürünüdür. Tartışma, eleştiri ve özeleştirme mekanizması ile yanlışlar açığa çıkarılarak, doğrular belirlenerek fikir ve görüş ayrılıkları giderilir, irade ve eylem birliği sağlanır.

Tartışma, eleştiri ve özeleştiriye sınırlayan çerçeve, bu eylemlerin partinin temel ideolojik birliği zemini üzerinde, demokratik merkezîyetçi ve tüzüksel sınır ve kanallar içinde yapılması koşuluyla. Bu konuda bir tehlikeye de işaret etmişim: tartışmaların ve eleştirilerin kişiselleştirilmesi, yanlış bulunan fikir, görüş, tutum veya davranış yerine, kişilerin hedef alınması. Fikir, görüş, tutum ve davranış kişilere ilişkin olduğu için bunların eleştirisi dolayısıyla kişilerin de eleştirisi demek olursa da, asıl hedef kişilerin kendilerinin değil, yanlış bulunan görüş, fikir, tutum veya davranışın giderilmesi olmalıdır. Ancak yanlışlar saptanın, yetkili kurulca karara bağlanır, ama kişi özeleştirme yapıp yanlışını düzeltmezse o zaman onun görevden veya partiden uzaklaştırılması sonucu doğar.

Hatırlayacaksınız, söz konusu açıklamamı partide temel bir ideolojik - politik birliğin olduğu ve ayrılıkların belirttiğim çerçeve içinde tartışma ve eleştirilerle giderilebileceği inancıyla bitirmiştim. MYK, partideki durumun ana çizgileriyle böyle tanımlanmasına dayanak olan kimi kararlar almış ve örgüte bir açıklama yapılmasını gerekli görmüştü.

Bu açıklama yapıldığı tarihte gerek Başkanlık Kurulu'nda, gerekse Merkez Yönetim Kurulu'nda olup bitenler normal sayılacak tartışma ve eleştiri sınırlarını çoktan aşmıştı. En kötüsü de yanlış görülen fikir ve görüşlerin değil, belli kişilerin tasfiyesine yönelmiş olmasıydı. Böylece Genel Sekretere, Osman Sakalsız ve Can Açıköz'e karşı tavır alınıyor, Genel Sekreter ve Osman Sakalsız hakkında güven oylaması yapılıyordu. İleri sürülen önerileri kabul ettirebilmek için istifa bir dayatma yöntemi olarak kullanılıyordu belli arkadaşlarca. Yavuz Ünal, Gündüz Mutluay, Yalçın Cerit iki kez topluca istifa ettiler. İkinci kez istifa ettiklerinde, Orhan Silier de Başkanlık Kurulu için gösterildiği adaylıktan çekildi. İstifalar kabul edilmedi, adı geçen yoldaşların görevde kalması, Silier'in de adaylığı tekrar kabulü sağlandı.

Yalçın Cerit'in son istifası başka bir hikayedir. Benim yokluğumda Başkanlık Kurulu çalışmalarına ve İstanbul İl Kongresi dolayısıyla İstanbul İl Yönetim Kurulu'na ilişkin olarak MYK'nın ben döndükten sonra aldığı kararlardan Y. Cerit memnun değildi. İstanbul'da olup bitenlerden Genel Başkanı sorumlu tutuyordu. "Genel Başkanın bilgisi olmadan İl bu işleri yapmaya cesaret edemez" mantığıyla. (Ben 28 Nisan-17 Haziran süresinde ülke dışındaydım.) İstanbul İl Kongresinin

ertesini günü başlayan MYK toplantısında Cerit istifaya edeceğini söylemişse de, yazılı gerekçesiz istifasını ben döndükten sonra verdi. İstifa etmenin doğru olmadığını anlatarak üç defa kendisiyle konuştum. Üçünde de “sorumsuz bir gidiş var, ben bunun sorumluluğuna katılmak istemiyorum,” dedi. Ama sonradan gönderdiği yazılı istifa gerekçesinde, Merkez Yönetim Kuruluna mesnetsiz delilsiz, üstü örtülü suçlamalarda bulunuyordu.

Bütün bu olumsuzluklara karşın MYK’da yine de bazı noktalarda fikir birliğine varılabiliyordu. Bunların içinde asıl önemli olanı, başta işaret ettiğim, partide ideolojik birlik temeli olduğu, fikir ve görüş ayrılıklarının bu zemin üzerinde ve demokratik merkezîyetçi ve tüzüksel kanal ve kurullar çerçevesinde tartışılarak giderilebileceği idi.

Bu zemin ve çerçeve içinde ayrılıkların, kökten değilse bile birlikte çalışmayı mümkün kılacak kadar giderilebileceğini, varlığında mutabık kalınan ideolojik birlik temelini buna olanak verebileceğini düşünüyordum. Tartışma, eleştiri ve özeleştiri, partide nasıl kullanılacağı öğrenilmiş, yerleşmiş, alışılmış bir işleyiş mekanizması değildi henüz. Tartışmalarda kişiselliğe düşmemek, eleştiriye tahammül etmek, özeleştiri yapmak alçakgönüllülüğünü gösterebilmek kolay değildi. Irmağın yatağından taşması bu ilk denemede normal karşılanabilirdi, sular tekrar yatağın içine çekilebilir ve yatağın sınırları içinde akışı sağlanabilirdi. Tartışma, eleştiri, özeleştiri kanallarında suların biraz çalkantılı ve çırpıntılı akması ise doğaldı.

Böyle düşünüyordum. Ne var ki, işler böyle gitmedi. Saatler, günler, hatta hafta boyu süren upuzun toplantılar kısır ve sert tartışmalarla tıkanıyor, kilitleniyordu. Ortak iş yapma olanağı kalmamıştı. Büyük Kongre erkene alındı, ama yerel kongrelerin yapılması, karar tasarıları ve raporların hazırlanması Kongrenin yeterince erken yapılmasına olanak vermiyordu. Söz konusu grup, azınlıkta kalan karar tasarılarının da tartışılmak için örgüte bildirilmesi önerisi getirdi. Belliydi ki, kendileri ayrı tasarılar getirmek niyetindeydiler. Öneri kabul edildi. Söylenecek ne varsa söylenmeliydi. Söylenmesine olanak verilmedi denilmemeliydi.

Orhan Silier’in Gündüz Mutluay ve Yavuz Ünal ile birlikte hazırladıkları bildirilen ve grubun diğer üyelerince de desteklenen karar tasarıları gerekçe-raporlarıyla birlikte örgüte ilişikte sunulmaktadır. Bunlar, gerçekte, çeşitli somut konularda Kongrenin almasını öngördükleri kararlar olarak düşünülmemiştir. Yani asıl amaç bu değildir. Karar tasarısı sunmak aslında bir bahane, bir vesiledir. Yapılan iş, karar tasarılarına gerekçe olarak hazırlanan raporlarla Partiyi, kuruluşundan bu yana, hatta ondan da öncesinden, 1960’lı yıllardan bu yana eleştirmek, eleştiri adı altında bütünüyle mahkûm ve inkâr etmektir. İstedikleri, partiyi bu parti yapan niteliği ve kadrosuyla mahkûm edip bir kenara atmak, onun yerine kendi önerdikleri partiyi ve kadroları geçirmektir. Yazdıklarından çıkan genel sonuç:

Türkiye İşçi Partisi’nin işçi sınıfımızın Bilimsel Sosyalist Partisi olmadığı, ancak kendilerinin önerdikleri düzeltmeler yapılırsa böyle bir partiye dönüşeceği. İddialarına göre:

- Partinin devrim anlayışı yanlıştır. 1970 öncesinde, eski parti döneminde bu yanlışlık ortaya çıkmış ve 1975’de yeni parti kurulurken bu yanlış sürdürülmüştür.

- Bu yanlış devrim anlayışı, toplumda nesnel gelişmelerle devrim noktasına gelineceği görüşü ve bu noktaya gelinmeyi edilgen -pasif- bir biçimde bekleme tavrıdır.
- İşçi sınıfının ve müttefiki emekçi kitlelerin politik bilinçlenme ile devrim yapma noktasına gelecekları ve bu bilinçlenmenin mücadele içinde değil, genel propaganda ile gerçekleştirileceği yanlış görüşüdür.
- Parti yürüttüğü politikada bilimsel sosyalist politikayı, uluslararası strateji ve taktikleri uygulamamış, bunun için parti politikasında tıkanıklıklar olmuş, parti kitleleşmemiştir.
- Parti kararları ideolojik-politik temellere dayandırılmamış, sorunlara ideolojik-politik düzeyde değil, örgütsel -bürokratik düzeyde çözüm aranmıştır. Parti liderliği ideolojik-politik önderlik yapamamış, partiye bürokratik egemen olmuştur.
- Barışçı geçiş parlamenterizmle özleştirilmiştir. Çeşitli yöntemlerin kullanılması gözardı edilmiştir.
- Partide tutucu, engelleyici eğilimler vardır. Parti ancak Tek Parti, Tek Cephe kararlarıyla ileri adımlar atmaya başlamış, ama bu ilerleyiş tutucu, engelleyici eğilimler yüzünden zor ve yavaş olmuştur ve olmaktadır. Tek Parti, Tek Cephe'nin içinin boşaltılması, eski tutumun devam ettirilmesi girişimleri vardır. Bunlar önlenmeli, yok edilmelidir. Başka bir deyişle Merkez kadroları değişmelidir.

Eski TİP'in devrim anlayışındaki yanlışın ve diğer olumsuzlukların 1975 kuruluşunda yeni partiye intikal ettiği iddiası söz konusu arkadaşlarca ilk defa ileri sürülüyor. Bu görüş Genel Tartışma'da Ankara İl Yönetim Kurulu'nun sunduğu raporda vardı. Ama söz konusu grup bu rapora sahip çıkmamış, Silier raporu "uçlara savrulma" ile eleştirmişti. Bu konu Başkanlık Kurulunda ve MYK'da tartışılmamıştır.

Partinin "yanlış devrim anlayışı" iddiası da ilk defa bu karar tasarıları raporlarında ortaya atılıyor. Bu konu da Merkez kurullarında görüşülmüş, tartışılmış değildir. Partinin programı ve diğer belgeleri ortada iken; partinin örgütleyebildiği ve katıldığı kitle eylemleri ortada iken; tüm kademelerde ortak eylem birliği, dayanışma karar, direktif ve girişimleri ortada iken; parti pasif olarak nesnel gelişmelerin olgunlaşmasını bekliyor, genel propaganda ile işçi sınıfı ve emekçileri bilinçlendirip devrim yapmayı öngörüyor demek, insafsızlıktan da öte bir şeydir. Partiyi ve merkez kadrolarını mahkum ve tasfiye etme isteğinde gözlerin ne kadar karardığının bir işaretidir.

Partinin ve yöneticilerinin barışçı geçişi, parlamenterizmle özdeştirdiği iddiası da bu arkadaşlarca daha önce ileri sürülmüş değildir. Seçimlere fazla önem, seçim çalışmalarına fazla zaman ve uğraş verildiği söylenmiş, ama parlamenterizm suçlaması yapılmamıştı. Bundan ötürü parlamenterizm konusu da Merkez Kurullarında tartışılmış bir konu değildir. Parlamenterizm suçlamasına bu arkadaşların kendilerinin inandıklarını sanmıyorum. Kanım, 3. Büyük Kongreyi kendileri için son fırsat olarak görmeleri ve gözünü hırs bürümüş bir kumarbaz psikolojisi ile "ya hep, ya hiç"ine oynamak istemeleridir. Akla geldik gelmedik her türlü kötülleme ve suçlama Partiyi mahkum etmek, manen yerle bir etmek! Yapılmak istenen budur.

Hedeflerine varabilmek için bir yandan, yukarıda işaret ettiğim gibi hiçbir dayanağı olmayan, gerçek dışı eleştiri ve suçlamalar yapıyorlar, öte yandan da kimi konuları yanlış uçlara vardırarak ölçüde abartıyorlar. Tartışma, eleştiri, özeleştiri, ikna ve karşıtı bürokratism konusu böyle abartmalardan biridir. Tartışma, eleştiri, ikna gereği öylesine vurgulanıyor, abartılıyor ki, tartışma eleştiri ve ikna çabasından iş yapmaya olanak kalmayabilecektir. Ne kadar demokratik yöntemlere riayet edilse tartışma, eleştiri ve ikna etme çabasının bir sınırı vardır ve iş o sınıra dayandığında yaptırım (müeyyide) kullanılması gerekebilir. İki nedenle gerekebilir: 1) İş çıkarmak, iş yapmak zorundasınız; zamanla sınırlıdır, sonu gelmez tartışmalarla oyalanamazsınız; 2) Tartışma, eleştiri, ikna etme çabalarınız sonuç vermeyebilir, karşınızdaki ikna olmaz; yaptırım zorunluluğu ile karşı karşıya kalırsınız. Bu bürokratism değildir. Değil bizde, dünya toplumlarında dahi henüz hiç yaptırımsız toplumsal düzene erişmiş olanı yoktur; toplumun bütünü için bu böyle olduğu gibi türlü toplumsal faaliyet alanları için de öyledir.

Söz konusu grubun, anlayamadığı ve bu yüzden de şematizme yuvarlandığı bir konu da uluslararası strateji ve taktiklere uyma konusudur. Bu konudaki tutumları, kendi tezlerini bu uygunluk içinde, partinin devrim anlayışını ise uyumluluğun dışında görüp gösterip, kendilerince en “zayıf halka”dan partiye ve yöneticilerine vurarak haklı çıkmak, kendilerini kabul ettirmektir.

Uluslararası strateji ve taktikler konusunda yapılması gereken iş evrensel geçiriliği olan genel doğruları yalnızca tekrarlamak değil, bunları verili toplumların ayrıntılı somutunda ete kemiğe büründürebilmektir.

Uluslararası bilimsel sosyalist hareket hiçbir ulusal partinin bir diğer partinin programında veya deneyimlerinde tespit edilen doğruları veya uluslararası strateji ve taktikler konusunda yazılan kitaplarda ileri sürülmüş görüş ve tespitleri olduğu gibi kendi hareketine aktarmasını beklemez, tersine buna karşı çıkar. Her partinin kendi ülkesindeki koşulları esas alması ve bilimsel sosyalizmin temel ilkeleri çerçevesinde, yeni geliştirilmeleri ışığında ve uluslararası strateji ve taktikler temelinde, programını, politik çizgisini belirlemesi beklenir.

Ama bütün bunlar bir tarafa, Türkiye İşçi Partisi'nin devrim anlayışında uluslararası strateji ve taktikler açısından yanlış yoktur. Parti programında açıklanan sosyalist devrim anlayışı, sosyalizmle tamamlanacak ve “sosyalizmi başa koyma” ilkesi uyarınca yürütülecek tek ve kesintisiz devrim süreci tezi ile çelişkili değil, uyumludur. Programda bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinin bütünselliği, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin sosyalizm ufkuna yönelik olarak yürütülmesi zorunluluğu vurgulanarak belirtilmiştir. Sosyalist devrim başa konulmakla beraber, demokratik görevler hiç mi hiç ihmal edilmemiş, tersine, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin sosyalizm mücadelesiyle bütünlüğü ve anti-empyralist ve demokratik görevlerin neler olduğu konusu üzerinde parti programı ve diğer temel belgeleri somut, ayrıntılı bir biçimde (beş yıllık planda rakamlara dökerek) durmuştur. Bu belgeler anti-empyralist ve demokratik görevlerin güncelliğini ve ivediliğini, zaman boyutu açısından önceliğini de belirtmiştir. Ayrıca anti-empyralist ve demokratik görevlerin -giderek sosyalist görevlerin de- işçi sınıfının önderliğinde, emekçi sınıf ve katmanların, ilerici güçlerin örgütlü iş ve eylem birliğiyle, ortak mücadelele-

riyle gerçekleştirileceği temel fikri de sözü geçen parti belgelerince egemendir.

Kısacası, parti “demokrasi için mücadele ile sosyalist devrim için mücadeleyi, birinciyi ikinciye bağımlı kılarak birleştirmeyi bilmelidir” ilkesine uygun bir devrim anlayışı oluşturmuştur.

Tek Parti, Tek Cephe kararları ve belgesi sınıfsal örgütleri, iş ve eylem birliğini demokrasi cephesinin kurulması biçiminde ve anti-empyralist, demokratik görevleri de bir devrimci demokratik iktidar hedefi olarak bütünleştirip somutlaştırarak programda önemli bir boşluğu doldurmuş, parti belgelerinde yer alıp parti eylemini yönlendiren temel görüşleri daha sistematik, daha açık, bunun için de pratiğe daha kolay aktarılır hale getirmiştir. 3. Büyük Kongremizde demokratik ve sosyalist görevlerin birbirine ilişkisi, zaman boyutunda eklenmesi, iktidarın değişen sınıfsal bileşimi gibi sorunları tartışarak Tek Parti, Tek Cephe kararlarını daha açıklığa ve somutluğa kavuşturacağız.

Kongre karar tasarıları partiyi veri alarak kabul edip önündeki sorunları çözmek, gelecek dönemde politikasını çizmek için önerilen kararlardır. Partiyi bugüne kadarki varlığı, ideolojisi, politikası, örgütlenişi ve çalışmalarıyla topyekün red ve inkâr etmek, partinin bugüne kadarki geçmişi konusunda “reddi miras”da bulunmak, normal kongre karar tasarıları tanımlamasına, kapsamına girecek şeyler değildir. Bir Başkanlık Kurulu üyesinin dediği gibi, grubun sunduğu yazılı metinler karar tasarıları değil, bir manifestodur. Tek Parti, Tek Cephe öncesi parti ile sonrasını birbirini dışlayacak biçimde karşı karşıya getiren ve birinciyi red ve mahkûm eden bir manifesto.

Kaldı ki bu grup, partimizin red ve inkârına giden değerlendirmeleriyle, Tek Parti, Tek Cephe kararını da red etmiş olmaktadır. Bu grup bilimsel sosyalist ideoloji ve politikanın belirleyici rolünün partimizde olmadığını söyleyerek Tek Parti, Tek Cephe kararınının 85. sayfasında yer alan partimizin niteliği ve konumuna ilişkin gerçekleri red etmişlerdir.

Söz konusu grupta hazırlanan karar tasarıları içerikleri itibariyle artık beraber çalışmak için hiçbir ortak zemin kalmadığını gösterdiği gibi, bu tasarıların hazırlanmış biçimi de aynı durumu ortaya çıkardı. MYK karar tasarılarını örgüte sunarken, azınlıkta kalan önerileri de bildirmeyi kararlaştırmıştı. Bu, şu demekti: ortak bir metin hazırlanacak, ama üzerinde oybirliği veya çoğunluğu oluşmayan görüşler, öneriler olursa onlar da ayrıca bildirilecekti. Oysa ortak bir çalışma mümkün olmadı. Onlar bir karar tasarıları takımı hazırladılar, MYK’nın seçtiği komisyon bir başka takım hazırladı. Böylece, sayfalar dolusu, upuzun metinler ortaya çıktı, basılması, dağıtılması da güç, okunup tartışılması da güç metinler.

Denilebilir ki, MYK sorunun çözümü, çalışmaların normal biçimde yürümesi için neden bu kadar bekledi, daha önce tavır almadı? Birincisi, görüş ayrılıklarının derinliği peyderpey, zamanla anlaşıldı. İtirazlar, eleştiriler, deyim yerindeyse, taksit taksit ortaya çıkarılıyordu. Nitekim son söz, karar tasarılarıyla söylendi. İkincisi, tartışma, eleştiri, ikna, özeleştirici süreci içinde doğruları saptamak ayrılıkları gidermek için tüm olanaklar sonuna kadar kullanılmalıydı. Demokratik merkezîyetçi işleyiş bunu gerektirirdi. Üçüncüsü, ayrılıklar, karşılıklı görüşler, savlar yalnızca tartışmalara taraf olanlarca değil, tüm örgütçe, parti kamuoyunca anlaşılacak ölçüde

olgunlaşır açıklığa kavuşmalıydı.

Bir yıla yaklaşan bir süredir, Parti Merkez Kurullarında gittikçe kemikleşen bir muhalefeti blok halinde sürdüren arkadaşlarla ilişkileri koparmamak, ortak çalışma zeminini korumak ve geliştirmek için elimden geleni yaptım. Başaramadığıma ciddi üzgünüm. Ne yapayım ki, onlar partiye tümüyle karşı tutum almakta direttiler. Ve bu son karar tasarıları raporlarıyla bütün köprüleri yaktılar. Beraber çalışma olanağı kalmadı.

Şimdi söz 3. Büyük Kongremizindir.

Çark Başak, Sayı 77, 1 Eylül 1980